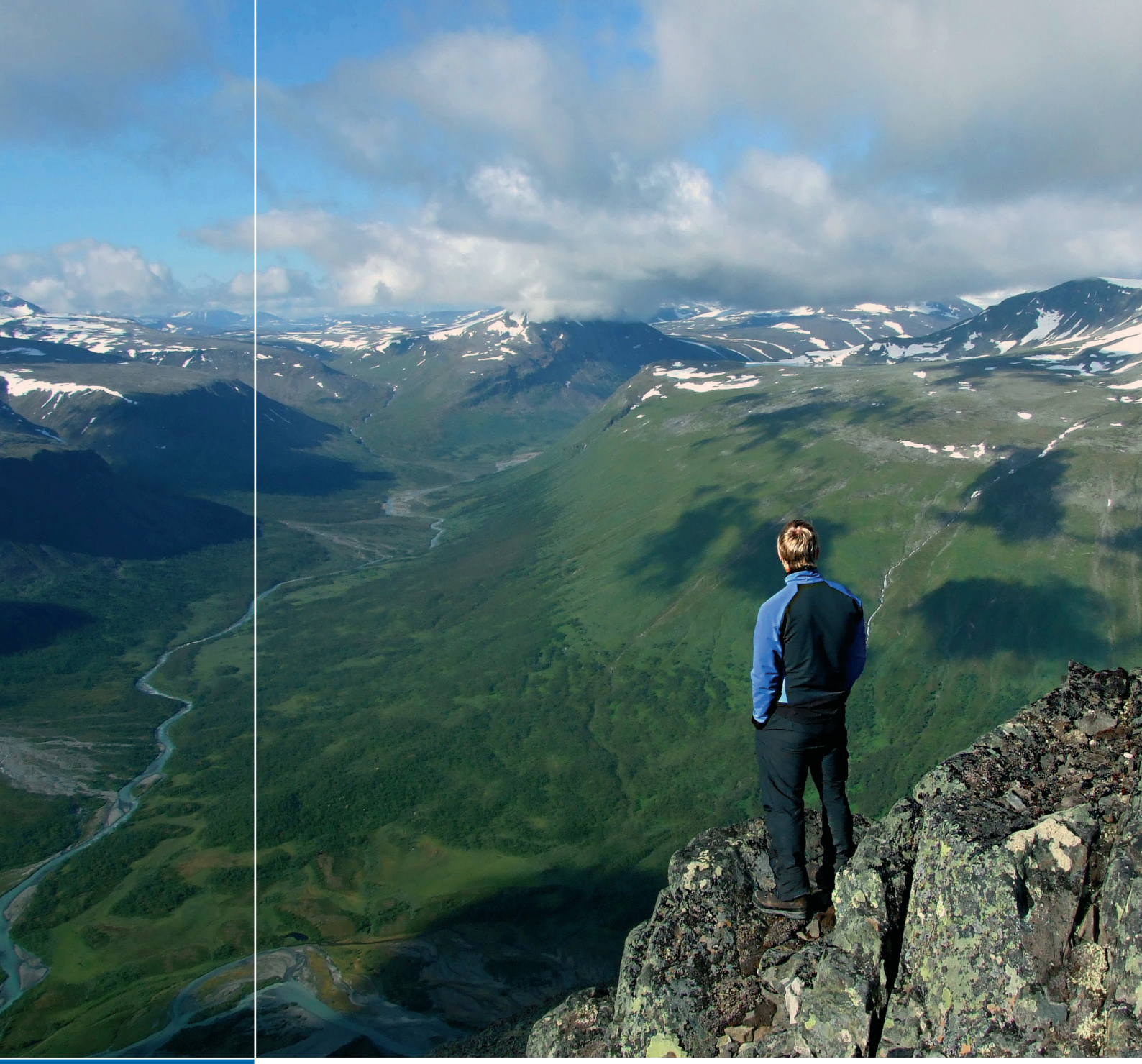

Når vi miljömålen?

Sammanfattning av 2017 års uppföljning av miljömålen i Norrbotten

Länsstyrelsen
Norrbotten

Titel: När vi miljömålen?
Sammanfattning av 2017 års uppföljning av miljömålen i Norrbotten
Länsstyrelsens rapportserie nr 5/2018
Foto: Jörgen Naalisvaara där inget annat anges.
Författare: Jörgen Naalisvaara
Kontaktuppgifter: Länsstyrelsen i Norrbottens län,
971 86 Luleå.
Telefon: 010-225 50 00
E-post: norrbotten@lansstyrelsen.se
Internet: www.lansstyrelsen.se

ISSN: 0283-9636

Regional årlig uppföljning av miljömålen – Norrbotten 2017

Sammanfattning – Når vi Norrbottens miljömål?

I Norrbotten bedöms fyra av miljökvalitetsmålen vara nära att nås till år 2020. Nio mål kommer inte att nås till 2020 med idag beslutade styrmedel. Tre miljökvalitetsmål bedöms nationellt.

De flesta av miljökvalitetsmålen är inte möjliga att nå till år 2020. *Frisk luft, Bara naturlig försurning, Ingen övergödning, Storslagen fjällmiljö* anses vara nära att nås. En positiv trend med minskade luftföroreningar har förbättrat förutsättningarna att nå miljökvalitetsmålet *Frisk luft* som nu bedöms vara nära att nås.

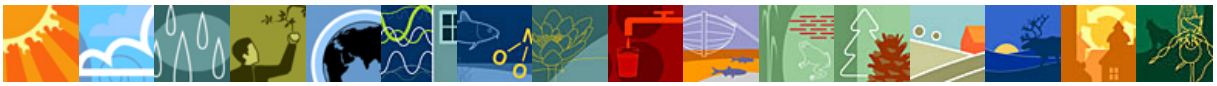
I Norrbottens skogs- och kustland samt i Bottenviken är naturen påverkad av en intensiv mark- och vattenanvändning. I fjällen och i det fjällnära området bedöms situationen för naturmiljön vara mer positiv.

Det moderna skogsbruket påverkar skogen, vatten och våtmarker negativt. En stor andel av det som avverkas idag i länet är skog som har lång kontinuitet. Insatser för bättre miljöhänsyn vid avverkning pågår men miljöhänsynen har fortfarande brister. Stora projekt för vattendragsrestaurering pågår i länet men ändå är en mycket stor andel av sjöarna och vattendragen fysiskt påverkade av bland annat vägtrummor och gamla flottledsrensningar. De övergödningsproblem som finns är främst lokala. Den pågående satsningen på naturreservat och annat områdesskydd är viktig för bevarandet av ett stort antal naturtyper och arter. Antalet individer av fåglar har sedan 2002 minskat i Norrbotten.

Inom jordbruket har nedläggningar skett och pågår fortfarande; något som leder till att kulturmiljöer och hävdgynnade arter försvinner. Minskande befolkning i glesbygden påverkar boendemiljön bland annat genom försämrad tillgång till service. I många av länets tätorter råder å andra sidan bostadsbrist och stort bebyggelsetryck, vilket ofta påverkar kulturmiljövärden och övriga stadsbyggnadsvärden negativt. Länet är industritungt och har relativt höga utsläpp till luften. Utsläppen av växthusgaser har minskat mellan 1990 och 2015. Luftkvaliteten är i stora delar av länet god men är lokalt, stundtals dålig.

Längs länets kust finns sulfidjordar som i samband med markanvändning kan orsaka kraftig försurning och höga metallhalter. Miljögifter är ett stort problem i många vattenmiljöer, som exempelvis kvicksilver i insjöar och dioxin i havet.

Renskötseln är nödvändig för att upprätthålla naturbetesmarkerna i fjällen. De pågående klimatförändringarna påverkar naturmiljöerna, inte minst fjällen.

Sexton miljökvalitetsmål och ett generationsmål

Sveriges miljömålssystem innehåller ett generationsmål, sexton miljökvalitetsmål och för tillfället tjugoåtta etappmål. Etappmålen utvärderas ej regionalt.

Länsstyrelsen ansvarar för att följa upp det regionala miljömålsarbetet samt bidra med underlag till Naturvårdsverkets årliga rapportering till regeringen om utvecklingen mot miljökvalitetsmålen och generationsmålet. Skogsstyrelsen ansvarar för den regionala uppföljningen av miljökvalitetsmålet *Levande skogar*.

Miljökvalitetsmålen beskriver det tillstånd i den svenska miljön som miljöarbetet ska leda till. Det finns även preciseringar av miljökvalitetsmålen (redovisas ej i denna rapport) som förtydligar målen. Alla miljökvalitetsmålen redovisas nedan, tillsammans med sammanfattningar av resultaten från uppföljningen som gjordes hösten 2017, för tre av målen gjordes uppföljningen nationellt under våren 2017.

Generationsmålet anger inriktningen för den samhällsomställning som behöver ske inom en generation för att miljökvalitetsmålen ska nås. Den regionala uppföljningen av generationsmålet redovisas sist i rapporten.

Mer information om miljömålen och resultaten från de årliga uppföljningarna, både regionala och nationella, finns på Miljömålsportalen: www.miljomal.se samt på Länsstyrelsens webbsida om miljömålen (kan nås via QR-koden till höger).

Begränsad klimatpåverkan

"Halten av växthusgaser i atmosfären ska i enlighet med FN:s ramkonvention för klimatförändringar stabiliseras på en nivå som innebär att människans påverkan på klimatsystemet inte blir farlig. Målet ska uppnås på ett sådant sätt och i en sådan takt att den biologiska mångfalden bevaras, livsmedelsproduktionen säkerställs och andra mål för hållbar utveckling inte äventyras. Sverige har tillsammans med andra länder ett ansvar för att det globala målet kan uppnås."

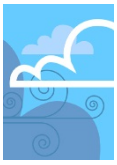

(Nationell bedömning)

Det är inte möjligt att nå miljökvalitetsmålet till 2050 med beslutade styrmedel. Utvecklingen i miljön är negativ.

De globala koldioxidutsläppen har slutat att öka och har istället planat ut de senaste tre åren. Däremot har halterna av växthusgaser i atmosfären nått nya rekordnivåer under 2016. Jämfört med den förindustriella nivån har halterna av koldioxid i atmosfären ökat med 45 procent. I Norrbottens län har utsläppen av växthusgaser minskat med 9 procent mellan åren 1990 och 2015. Även nationellt har de svenska växthusgasutsläppen minskat sedan basåret 1990 men utsläppen av växthusgaser som den svenska konsumtionen ger upphov till har ökat.

Frisk luft

"Luften ska vara så ren att människors hälsa samt djur, växter och kulturvärden inte skadas."

Målet är nära att nås. Utvecklingen bedöms som positiv. Det är möjligt att uppnå flera av målets preciseringar till år 2020, men inte alla.

Bakgrundsluften är mycket bättre i Norrbotten än vad den är i södra Sverige där förorenad luft i större utsträckning kommer in från andra länder. Halterna av marknära ozon är dock ofta tillräckligt höga för att skada växtlighet. Utsläppen av flera skadliga ämnen har minskat i länet. Men vid hårt trafikerade vägar i tätorter och även i mindre orter där vedeldning är vanligt, kan luften bli hälsoskadlig. Därför är lokalt åtgärdsarbete betydelsefullt.

Bara naturlig försurning

"De försurande effekterna av nedfall och markanvändning ska underskrida gränsen för vad mark och vatten tål. Nedfallet av försurande ämnen ska inte heller öka korrosionshastigheten i markförlagda tekniska material, vattenledningssystem, arkeologiska föremål och hällristningar."

Miljökvalitetsmålet är nära att nås. Utvecklingen i miljön är neutral.

I Norrbotten bedöms försurning orsakad av människan främst påverka länets kustnära miljöer. Denna påverkan orsakas av markanvändning i områden med sura sulfatjordar. För försurning via atmosfäriskt nedfall finns tillräckliga beslutade styrmedel. Medvetenheten om sura sulfatjordar har ökat de senaste åren och det finns en vilja att lösa problem som rör hantering av sura sulfatjordar i samband med markanvändning. Det finns dock en tendens till att markanvändningen ökar eftersom områden med sur sulfatjord ofta sammanfaller med tätbefolkade områden.

Giftfri miljö

"Förekomsten av ämnen i miljön som har skapats i eller utvunnits av samhället ska inte hota människors hälsa eller den biologiska mångfalden. Halterna av naturfrämmande ämnen är nära noll och deras påverkan på människors hälsa och ekosystemen är försumbar. Halterna av naturligt förekommande ämnen är nära bakgrundsnivåerna."

Det är inte möjligt att nå miljökvalitetsmålet till 2020 med beslutade styrmedel. Det går inte att se en tydlig trend för utvecklingen i miljön.

I Norrbotten finns förhöjda halter av miljöfarliga ämnen som kan härledas till både lokala och långväga källor. Bland annat påträffas förhöjda halter av kvicksilver i fisk från sjöar och dioxiner i fet fisk från Bottenviken. Även metallbelastningen från sulfidjordsområden kan vara omfattande. Giftfri miljö är ett svårt mål att nå till följd av bland annat långsam åtgärdstakt för förorenade områden, expansiv industri, många diffusa källor och att många av miljögifterna är långlivade. Belastningen av miljögifter minskar som följd av styrmedel och åtgärder. Under senare år har även mycket hänt gällande kunskapsuppbyggnad, framför allt genom övervakning av miljögifter och tillsyn av verksamheter. Ett prioriterat område för framtiden är miljögifter i inomhusmiljön, till exempel barnartiklar och byggmaterial.

Skyddande ozonskikt

"Ozonskiktet ska utvecklas så att det långsiktigt ger skydd mot skadlig UV-strålning."

Ja (Nationell bedömning)

Målet nås med i dag beslutade styrmedel. Utvecklingen i miljön är positiv. Problemet med ozonskiktet är globalt.

Den negativa påverkan på ozonskiktet av ozonnedbrytande ämnen har minskat. Utsläppen fortsätter att minska för de flesta ozonnedbrytande ämnen, både globalt och nationellt. Även halterna i atmosfären av de långlivade ozonnedbrytande ämnena minskar. På regional nivå är det viktigt att förbättra omhändertagandet av rivningsavfall med CFC (ozonnedbrytande klorfluorkarboner).

Säker strålmiljö

"Människors hälsa och den biologiska mångfalden ska skyddas mot skadliga effekter av strålning."

(Nationell bedömning)

Miljökvalitetsmålet är nära att nås. Det går inte att se en tydlig riktning för utvecklingen i miljön.

Inom flera områden är strålsäkerheten god men antalet fall av hudcancer har ökat under lång tid. Att minska exponeringen för UV-strålning är avgörande för att minska antalet hudcancerfall. Det kräver förändrade attityder och beteenden kring utseende och solning.

Ingen övergödning

"Halterna av gödande ämnen i mark och vatten ska inte ha någon negativ inverkan på människors hälsa, förutsättningar för biologisk mångfald eller möjligheterna till allsidig användning av mark och vatten."

Miljökvalitetsmålet är nära att nås. Bedömningen för utveckling i miljön är neutral.

Norrbotten har en liten befolkning och liten andel jordbruksmark och har därför inte så stora problem med övergödning. Det finns cirka 100 vatten i länet som är övergödda och problemen är ofta lokalt avgränsade där bebyggelse eller markanvändningen i området orsakar näringsbelastningen. Åtgärder genomförs dock inte i tillräcklig omfattning. En farhåga inför framtiden är ett allt mer intensifierat skogsbruk.

Foto: Länsstyrelsen Norrbotten

Levande sjöar och vattendrag

"Sjöar och vattendrag ska vara ekologiskt hållbara och deras variationsrika livsmiljöer ska bevaras. Naturlig produktionsförmåga, biologisk mångfald, kulturmiljövärden samt landskapets ekologiska och vattenhushållande funktion ska bevaras, samtidigt som förutsättningar för friluftsliv värnas."

Nej

Det är inte möjligt att nå miljökvalitetsmålet till 2020 med beslutade styrmedel. Utvecklingen i miljön är positiv.

Sett ur ett nationellt perspektiv har Norrbotten en hög andel sjöar och vattendrag med god och hög status och liten påverkan. Det största problemet är fysisk påverkan. Om vi lever upp till EU:s vattendirektiv och den gemensamma fiskeripolitiken så ges förutsättningar att nå delar av målet. Återställning och skydd av värdefulla natur- och kulturmiljöer behöver öka rejält. Miljöhänsynen vid vissa verksamheter brister vilket ökar belastningen på miljön. Påverkan från klimatförändringar börjar synas allt mer med kortare isperiod och varmvattensarter som sprider sig.

Grundvatten av god kvalitet

"Grundvattnet ska ge en säker och hållbar dricksvattenförsörjning samt bidra till en god livsmiljö för växter och djur i sjöar och vattendrag."

Nej

Det är inte möjligt att nå miljökvalitetsmålet till 2020 med beslutade styrmedel. Utvecklingen i miljön går i en svagt positiv riktning.

Tillgången och kvaliteten på grundvattnet är generellt sett god i länet. Dock saknar många vattentäkter ett fullgott skydd och kännedomen om grundvattnets kvalitet och kvantitet är dålig i många områden. Bristen på kunskapsunderlag gör att det i dagsläget är svårt att göra en tillförlitlig utvärdering av miljötillståndet för grundvatten.

Hav i balans samt levande kust och skärgård

"Västerhavet och Östersjön ska ha en långsiktigt hållbar produktionsförmåga och den biologiska mångfalden ska bevaras. Kust och skärgård ska ha en hög grad av biologisk mångfald, upplevelsevärden samt natur- och kulturvärden. Näringar, rekreation och annat nyttjande av hav, kust och skärgård ska bedrivas så att en hållbar utveckling främjas. Särskilt värdefulla områden ska skyddas mot ingrepp och andra störningar."

Nej

Det är inte möjligt att nå miljökvalitetsmålet till 2020 med beslutade styrmedel. Utvecklingen för miljökvalitetsmålet är neutral.

Åtgärder har minskat många miljögifter men vissa halter är fortfarande höga och nya skadliga ämnen påträffas i förhöjda halter. Uppvandringen av vildlax i större älvar har ökat kraftigt de senaste åren. Bestånden av havsöring, vildlax i mindre älvar och kustharr är svaga men förbättras. Den positiva effekten är troligen en följd av striktare fiskeregler i havet. Åtgärder riktade mot miljögifter, biologisk mångfald och kulturmiljöskyddet hämmas av kunskapsbrist om värden i marina vatten, finansiering av fysiska åtgärder, fungerande styrmedel och planer. Viktiga grunda fastlandsnära miljöer är oftast oskyddade. Exploateringsgraden vid fastlandskusten är hög.

Myllrande våtmarker

"Våtmarkernas ekologiska och vattenhushållande funktion i landskapet ska bibehållas och värdefulla våtmarker bevaras för framtiden."

Nej

Det är inte möjligt att nå miljökvalitetsmålet till 2020 med beslutade styrmedel. Utvecklingen är negativ.

För våtmarkerna är det viktigt med en naturligt fungerande hydrologi. Förutom att gamla diken fortsätter att avvattna våtmarker är hänsyn inom skogsbruket och vid dikesrensningar bristande. Från omgivande marker sker näringsläckage ut till våtmarker och vattendrag med bland annat igenväxning som följd. En negativ utveckling sker i länets palsmyrar, med fler kollapsande palsar jämfört med tillväxande palsar på grund av

ett varmare klimat med mer nederbörd. Skydd av våtmarker prioriteras inte på grund av bristande resurser. Ett förändrat klimat och intensivare markanvändning förväntas påverka våtmarkerna negativt.

Levande skogar

"Skogens och skogsmarkens värde för biologisk produktion ska skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden bevaras samt kulturmiljövärden och sociala värden värnas."

Nej

Det är inte möjligt att nå miljökvalitetsmålet till 2020 med beslutade styrmedel. Utvecklingen är neutral.

I ett längre perspektiv har stora omvandlingar av skogen skett med negativa påföljder för skogens ekosystem. Miljöhänsynen har förbättrats de senaste decennierna men har fortfarande brister. Situationen för många skogslevande arter är kritisk. Så länge skogar med lång kontinuitet avverkas är det ofrånkomligt att viktiga livsmiljöer krymper eller försvinner och att landskapet blir alltmer fragmenterat. För att stärka den biologiska mångfalden i länet behövs ytterligare arealer formellt skyddad skog, en förbättrad miljöhänsyn i skogsbruket och en landskapsbaserad naturvård. Skogsstyrelsens bedömning är att utvecklingen på dessa punkter är för långsam.

Ett rikt odlingslandskap

"Odlingslandskapets och jordbruksmarkens värde för biologisk produktion och livsmedelsproduktion ska skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden och kulturmiljövärdena bevaras och stärks."

Nej

Det är inte möjligt att nå miljökvalitetsmålet till 2020 med beslutade styrmedel. Utvecklingen är negativ.

Det blir färre jordbruksföretag i länet och åldern bland jordbrukarna är hög. Arealen åker- och betesmark minskar. Däremot ökar arealen slåttermark främst i form av slåttermyrar. Det tidigare varierade småskaliga odlingslandskapet har under 1900-talet successivt ersatts av ett mer enformigt åkerlandskap. Bara en bråkdel av de betes- och slåttermarker som fanns i början av 1900-talet finns kvar. Djur och växter som är knutna till det äldre odlingslandskapet har fått ett mindre livsutrymme. Även ur kulturmiljösynpunkt har landskapet utarmats. I det nya landsbygdsprogrammet finns inte längre någon ersättning för skötsel av landskapselement i odlingslandskapet.

Det finns många miljömässiga fördelar med att stärka jordbruket i Norrbotten. En ökad lokal produktion av mat skulle minska miljöavtrycket. Klimatet och det nordliga läget gör att förutsättningarna för spannmål och de flesta grönsaker inte är optimala medan villkoren för vallodling och därmed animalieproduktion är goda. Tillgången till stallgödsel är god vilket ger mindre behov av handelsgödsel. De kalla vintrarna hjälper till att bekämpa skadedjur och sjukdomsalstrare varför ett minimum av växtskyddsmedel används.

Storslagen fjällmiljö

"Fjällen ska ha en hög grad av ursprunglighet vad gäller biologisk mångfald, upplevelsevärden samt natur- och kulturvärden. Verksamheter i fjällen ska bedrivas med hänsyn till dessa värden och så att en hållbar utveckling främjas. Särskilt värdefulla områden ska skyddas mot ingrepp och andra störningar."

Nära

Miljökvalitetsmålet är nära att nås med i dag beslutade styrmedel. Utvecklingen är negativ.

Norrbottensfjällens storslagenhet, omfattande renbetesmarker, gynnsamma bevarandestatus och låga exploateringsgrad kan sannolikt upprätthållas. De problemområden som finns, exempelvis markskador orsakade av terrängkörning och kunskapsbrist om fjällens kulturmiljövärden hinner sannolikt inte att åtgärdas fram till målåret. Även förutsättningarna för renskötsel behöver stärkas. För att upprätthålla naturbetesmarkerna i fjällen är det viktigt att renskötseln kan fortsätta och utvecklas. På längre sikt kan klimatförändringar innebära stora förändringar i fjällmiljön.

God bebyggd miljö

"Städer, tätorter och annan bebyggd miljö ska utgöra en god och hälsosam livsmiljö samt medverka till en god regional och global miljö. Natur- och kulturvärden ska tas till vara och utvecklas. Byggnader och anläggningar ska lokaliseras och utformas på ett miljöanpassat sätt och så att en långsiktigt god hushållning med mark, vatten och andra resurser främjas."

Nej

Det är inte möjligt att nå miljökvalitetsmålet till 2020 med beslutade styrmedel. Utvecklingen är positiv.

Bostadsbristen och den demografiska utvecklingen är allvarliga hot mot en god bebyggd miljö i stora delar av länet. Merparten av kommunerna i Norrbotten uttrycker en fortsatt brist på bostäder. Framförallt är det en efterfrågan på små, billiga och tillgänglighets-anpassade lägenheter i centrala lägen som efterfrågas. Högt bebyggelsetryck i städer och delvis bristande planering, leder till att kulturvärden och andra stadsbyggnadsvärden påverkas negativt. Det demografiska läget i framför allt glesbygden, med utflyttning och åldrande befolkning, innebär bland annat försämrad tillgång till service och att jordbruksanknutna kulturmiljöer försvinner. Utvecklingen för miljökvalitetsmålet är dock positiv då bostadsbyggandet har ökat och det finns ett större intresse för en hållbar samhällsplanering.

Ett rikt växt- och djurliv

"Den biologiska mångfalden ska bevaras och nyttjas på ett hållbart sätt, för nuvarande och framtida generationer. Arternas livsmiljöer och ekosystemen samt deras funktioner och processer ska värnas. Arter ska kunna fortleva i långsiktigt livskraftiga bestånd med tillräcklig genetisk variation. Människor ska ha tillgång till en god natur- och kulturmiljö med rik biologisk mångfald, som grund för hälsa, livskvalitet och välfärd."

Nej

Det är inte möjligt att nå miljökvalitetsmålet till 2020 med beslutade styrmedel. Utvecklingen i miljön är negativ.

I Norrbottens skogs- och kustland samt i Bottenviken är naturen påverkad av en intensiv mark- och vattenanvändning. Många av naturtyperna och arterna saknar gynnsam bevarandestatus. De flesta av länets hotade arter finns i skogslandskapet. Dagens skogsbruk leder till fortsatt fragmentering av skogslandskapet som på sikt kan leda till utdöende av arter. Inom jordbruket har rationaliseringar och nedläggningar skett och pågår fortfarande; något som kan leda till att hävdgynnade arter försvinner. I fjällen och i de fjällnära skogarna, våtmarkerna och vattendragen bedöms situationen vara betydligt mer gynnsam. Naturreservat och annat områdesskydd är av stor betydelse för bevarandet av ett stort antal arter, genom att erbjuda lämpliga livsmiljöer för såväl hotade som mer vanliga arter.

Generationsmålet

"Det övergripande målet för miljöpolitiken är att till nästa generation lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta, utan att orsaka ökade miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser."

– Riksdagens definition av generationsmålet.

Generationsmålet är ett inriktningsmål för miljöpolitiken. Målet ger vägledning om de värden som ska skyddas och den samhällsomställning som krävs för att nå önskad miljökvalitet. För att nå målet krävs en ambitiös miljöpolitik i Sverige, inom EU och i internationella sammanhang. Generationsmålet är vägledande för miljöarbetet på alla nivåer i samhället.

Generationsmålet innebär att förutsättningarna för att lösa miljöproblemen ska nås inom en generation efter att systemet infördes år 1999, det vill säga att generationsmålet ska vara uppfyllt år 2020.

Regional uppföljning av generationsmålet

De stora miljöproblemen kommer bestå, även till nästa generation. Till följd av en omfattande konsumtion orsakar vi dessutom ökade miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser. Även om höga naturvärden finns i Norrbotten, orsakar en intensiv markanvändning negativa effekter på ekosystemen.

Generationsmålets så kallade strecksatser förtydligar målets definition och vad miljöpolitiken ska fokusera på, nämligen att:

- **Ekosystemen har återhämtat sig, eller är på väg att återhämta sig, och deras förmåga att långsiktigt generera ekosystemtjänster är säkrad**

Denna målsättning når vi inte. Skogsbruket påverkar skogen, vatten och våtmarker negativt. Odlingslandskapet fortsätter att växa igen. Vi arbetar med miljöåterställningar i vattendrag men i förhållande till arealerna påverkade vattendrag är det som görs marginellt.

I Norrbotten förväntar vi oss att ett varmare klimat påverkar naturen mer än på övriga platser i Sverige.

Ur ett nationellt perspektiv har Norrbotten, främst i västra delen av länet, kvar stora arealer natur med låg påverkan av storskalig markanvändning och därmed bibehållna ekosystemfunktioner. I inlandet och vid kusten är landskapet däremot fragmenterat av en intensiv mark- och vattenanvändning.

Det höjda statliga anslaget för skydd av värdefull natur är av stor betydelse för bevarandet av naturtyper och ett stort antal arter.

Samebyarnas terrängkörningsplaner bidrar till att minska markskador men det är av stor vikt att medel finns för att genomföra markförstärkningsåtgärder. Det statliga anslaget som avsätts för det är viktigt men tyvärr otillräckligt; endast en mindre andel av ansökningarna från samebyarna tilldelas medel.

Länsstyrelsen tillsammans med andra aktörer driver flera projekt som ska åtgärda vandringshinder och restaurera vattendrag. LIFE-projektet ReBorN, som fått 124 miljoner kronor, har påbörjats under 2017 och kommer pågå till och med 2021 med att återställa flottledsrensade vattendrag.

Det Interreg-finansierade finsk-svenska havsmiljöprojektet SEAmBOTH sker i samarbete med flera aktörer och påbörjas i år för att harmonisera naturvårdsarbetet och arbeta med naturvårdskartor i norra Bottenviken.

- **Den biologiska mångfalden och natur- och kulturmiljön bevaras, främjas och nyttjas hållbart**

Den här strecksatsen hänger mycket ihop med den ovan. Vi kommer inte nå den till 2020.

Eftersom Norrbotten har kvar ovanligt stora, jämförelsevis opåverkade landskapsavsnitt i västra delen av länet så finns det där fortfarande förutsättningar för arter som trängts undan på grund av markanvändningen. I länets skogs- och kustland samt i Bottenviken är dock naturen påverkad av en intensiv mark- och vattenanvändning.

För att de känsligare arterna ska finnas kvar även i framtiden är det viktigt att tillräckligt stora områden med höga värden finns kvar och att konnektiviteten mellan värdekärnorna bibehålls. En grön infrastruktur är viktig men än så länge är uppdraget till länsstyrelsen enbart att ta fram en handlingsplan.

För att bevara den biologiska mångfalden är det mycket viktigt med fortsatt höga anslag till skydd av värdefull natur. Eftersom aldrig kalavverkade skogar fortsätter att avverkas minskar dock den sammanlagda arealen skog med höga naturvärden trots att vi skyddar mer skog. Alltså minskar förutsättningarna för biologisk mångfald även om arealen skyddad skog ökar.

I Norrbotten finns två kulturreservat. Kunskapsbristen är stor om var det finns forn- och kulturlämningar, särskilt i fjällområdet.

Den biologiska mångfalden och kulturmiljövärdena i odlingslandskapet är beroende av ett aktivt jordbruk. Nedläggningarna beror till stor del på faktorer som kan kopplas till den generella samhällsutvecklingen. De ekonomiska stöd som finns inom jordbruksområdet styrs av beslut inom EU och av internationella beslut.

Anslaget till förvaltning av skyddade områden är viktigt för att upprätthålla strukturer och funktioner men anslaget är otillräckligt.

Under åren 2017-2019 driver Länsstyrelsen projektet Felles Fjellrev Nord tillsammans med flera aktörer i Sverige, Norge och Finland. Projektet är delfinansierat av EU-programmet Interreg Nord. Målet är att genomföra olika typer av åtgärder för den starkt hotade fjällräven.

- **Människors hälsa utsätts för minimal negativ miljöpåverkan samtidigt som miljöns positiva inverkan på människors hälsa främjas**

Utanför tätorterna är bakgrundsluften i Norrbotten generellt god. Kontinuerliga mätningar saknas dock i majoriteten av länets tätorter.

Bevarande av värdefull natur är viktigt för att skapa en infrastruktur av skyddad natur som utgör en värdefull resurs för friluftsliv och turism.

Länsstyrelsen ser ett behov av mer medel för förvaltning av skyddade områden för till exempel tillgängliggörande av naturområdena.

- **Kretsloppen är resurseffektiva och så långt som möjligt fria från farliga ämnen**

Fler kommuner har gått med i kommunnätverket för giftfri vardag.

Flertalet kommuner jobbar med giftfri förskola och/eller annan handlingsplan för förebyggande kemikaliearbete utöver tillsyn.

Länsstyrelsen håller på att revidera åtgärdsprogrammet för miljömålen, där cirkulär ekonomi är ett prioriterat område.

- **En god hushållning sker med naturresurserna**

Vi nyttjar mark och vatten intensivt. Efterfrågan på resurser som livsmedel, råvaror, energi och vatten ökar dessutom.

Sverige har under 2017 tagit över ordförandeskapet för Barentssamarbetet. Det finns en arbetsgrupp för miljö där flera prioriterade frågor kommer arbetas med under 2018-2019, bland annat inom klimatförändringar och naturskydd. Länsstyrelserna i Norr- och Västerbotten deltar i detta arbete.

- **Andelen förnybar energi ökar och att energianvändningen är effektiv med minimal påverkan på miljön**

Andelen förnybar energi ökar, främst med anledning av en ökad inblandning av förnybara energier i industrisektorns och i transportsektorns flytande energikällor. Energianvändningens effektivitet ökar mätt i relation till BRP samtidigt som utsläppen av växthusgaser går ner.

Klimatklivet är en viktig satsning för att minska de klimatpåverkande utsläppen. Vi ser också ett ökat intresse för att söka medel från Klimatklivet.

Under 2017 har Luleå kommun beslutat införa en elbusslinje. Projektet är delvis finansierat av det statliga stadsmiljöavtalet. Det blir den första elbusslinjen i Luleå och även den nordligaste elbusslinjen i Europa.

Länsstyrelsen håller på att revidera åtgärdsprogrammet för miljömålen, där transport och energi är ett prioriterat område.

- **Konsumtionsmönstren av varor och tjänster orsakar så små miljö- och hälsoproblem som möjligt**

Vi exporterar mycket av våra miljöproblem kopplat till konsumtion. Problemen uppstår främst där varorna produceras.

Under 2016 togs en regional livsmedelsstrategi fram i Norrbotten. Målsättningen är att öka produktionen av norrbottniska livsmedel. Under 2017 har ett genomförandeprojekt för att nå målen i den nationella och regionala livsmedelsstrategin inletts.

Tillsammans med andra aktörer, planerar och anordnar Länsstyrelsen varje år SEE hållbarhetsveckan. Syftet är bland annat att uppmärksamma och stärka aktörer som satsar på att bidra till en hållbar utveckling.

Länsstyrelsen
Norrbotten